

IGAZSÁGOS ISKOLA – JÓZSEFVÁROS 0-23 KUTATÁS JÓZSEFVÁROSI OKTATÁSI HELYZET – BEAVATKOZÁSI LEHETŐSÉGEK

2019.12.31.

MEGRENDELŐ:
JÓZSEFVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

SZERZŐK:
VÁRADI BALÁZS (BERÉNYI ESZTER, BÓDIS LAJOS, NEUMANN ESZTER, SCHARLE
ÁGOTA ÉS GRESKOVICS BORBÁLA KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL)

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Ha a Józsefvárosi Önkormányzat oktatáspolitikai vezetése a leginkább rászorult, különösen a hátrányos helyzetű és/vagy roma nemzetiségű kisgyermek helyzetének javításának szeretné szentelni a következő öt évet, a (különböző dokumentációk áttanulmányozása és konzultációk mellett tizennégy kutatási interjúra alapozott vizsgálódásunk első eredményei szerint) három fő közpolitikai csapása adódik.

(I) Összpontosított „antiszegregációs erőfeszítés” meghirdetése az iskolafenntartók, a KLIK és az EMMI felé, (II) a szegregációtól veszélyeztetett, de még nem szegregáló állami iskolák nagyvonalú megsegítése az integrációt közvetlenül vagy közvetve szolgáló erőforrások rendelkezésre bocsátása útján, ill. ezek mellett vagy helyett, (III) a saját, elsősorban óvodai intézményrendszerének megerősítése, fokozatos deszegregálása és a tudatos, szegregáció-ellenes iskolaválasztás szolgálatába állítása.

Attól függően, hogy megrendelők ezeknek milyen kombinációját választja és mekkora költségvetési, politikai ill. egyéb kapacitás-áldozatokra kész, egy összesen tizenhét beavatkozásból álló beavatkozás-listát állítottunk össze.

Ezenkívül sorra vesszük, javaslatunk szerint mely érintetteket milyen sorrendben és módon lenne szerencsés bevonni a majdani stratégia kidolgozásába ill. implementációjába.

TARTALOMJEGYZÉK

I. Vezetői összefoglaló	2
II. Projekt leírása	4
III. A Józsefvárosi oktatás jelenlegi állapota	4
Szociális/intézményi helyzet	4
az önkormányzat szerepe az elmúlt két ciklusban	8
IV. Policy alternatívák.....	8
I Összpontosított iskolai antiszegregációs erőfeszítés.....	9
II Deszegregáló szigetiskolák támogatása	10
III Sajátház-előtt seprés: az önkormányzati intézmények (óvodák és bölcsődék) deszegregálása és megerősítése	11
Beavatkozások.....	12
V. Stakeholderek és bevonásuk	16
VI. Missió-szöveg javaslatok.....	16
Stakeholderek (nem teljes) listája	18
Az alkalmazott Interjú-vezérfonal és az interjúk megoszlása	18
Alapfogalmak.....	19
A felhasznált irodalom.....	21

II. PROJEKT LEÍRÁSA

A Józsefvárosi Önkormányzat megbízásából a Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet (Váradi Balázs, Greskovics Borbála segítségével) Berényi Eszter, Bódis Lajos és Neumann Eszter szakértők bevonásával 2019 decemberében azt a feladatot vállalta, hogy egy tervezett kerületi oktatáspolitikai reform célrendszerének és víziójának összefoglalásához szövegszerű inputot nyújtson, számba vegye a lehetséges alprogramokat, feltérképezze a helyi oktatási mezőt, és bevonási tervet készítsen a helyi intézményekkel, szereplőkkel kapcsolatban. A felkérésnek megfelelően, elsősorban a józsefvárosi közoktatás legnagyobb kihívására, a szegregációra és a vele járó alacsonyabb oktatási minőségre koncentráltunk.

A munka¹ a résztvevő kutatók eddigi szakmai tapasztalataira, a megrendelőtől kapott statisztikákra, a szakirodalomra, és tizenégy, Józsefváros oktatását különböző irányokból ismerő érintettel készített, anonim kutatási interjúra, ill. más kutatókkal folytatott informális konzultációkra támaszkodik. Az itt bemutatott gondolatokat a résztvevő kutatók által lefolytatott műhelymegbeszélések nyomán foglaltuk össze.

Az alábbi megállapítások a vizsgálódásra rendelkezésre szűkös időintervallum miatt nagyrészt tentatívák, további feltáró munka során finomításra, ellenőrzésre szorulnak.

III. A JÓZSEFVÁROSI OKTATÁS JELENLEGI ÁLLAPOTA

SZOCIÁLIS/INTÉZMÉNYI HELYZET

A Józsefváros Budapestnek egy sűrűn lakott, belső kerülete, melynek társadalmi összetétele minden más kerületnél nagyobb kihívások elé állítja az oktatási és szociális intézményeit: mind a hátrányos helyzetűek², mind a mélyszegények, mind a magukat a népszámláláskor romának vallók, mind más, magyarul még nem vagy nem jól beszélő nemzetiségű gyermekek aránya relatíve igen magas³.

Interjúink szerint az intézményrendszer *önkormányzati fenntartású* része nincs különösen jó állapotban:

- A bölcsődei helyzetet még kevésbé látjuk át, de az országos munkaerő-piaci trendek (pl. Varga 2019) azt sugallják, hogy itt is felmerülhetnek az óvodáknál említett munkaerő-problémák, illetve hogy igény lehet kapacitásbővítésre.
- Bár részletes helyi adatok nem állnak rendelkezésünkre, az interjúink szerint a (tag) óvodákban komoly problémákat okoznak a betöltetlen álláshelyek; elegendő fiatal felvétele nélkül az óvodapedagógusi kar rohamosan előrepszik. 2019 végén a *de facto*

¹ Ez a szöveg az első, leadott változatnak a megrendelővel történt egyeztetés után némileg kibővített, második verziója.

² Ezt és az oktatási szegregáció néhány kulcsfogalmát alább, a jelentés függelékében, „Fogalomjegyzék” cím alatt szabatosan is definiáljuk.

³ A 2011-es népszámlálás során a kerület 76,250 lakosának 4%-a, 3,050 fő vallotta magát, cigánynak, romának, beásnak. Ez Budapesten a legmagasabb kerületi arány. Forrás: KSH http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/teruleti/01/01_3_1_6_1.xls

betöltetlen óvodapedagógusi álláshelyek száma szóbeli közlés szerint (tagóvodavezetői interjú) 20 fő, nem egészen másfél év alatt több mint megkétszereződött. Ennek az indokai között az általános munkaerő-piaci helyzeten (rohamosan növekvő fizetések a munkaerőpiac más szegmenseiben) kívül, külön közvetlenül hozzájárul a szomszéd, IX. kerületnek a józsefvárosi 13. havi juttatásnál nagyvonalúbb bérpótlék (havi bruttó 45 ezer forint) vonzereje. (Előterjesztés 121/2018) A tagóvodák a bezárásokkal és a volt intézményvezetők pótlékcsökkentésével kísért, teljes kerületi kényszerösszevonás eredményeképp, megnyirbált autonómiával és a polgármesteri hivataltól távol működnek, a dolgozóik egy része elégedetlen.

A tagóvodák a közelség és területi beóvodázási körzetek (josefvaros.hu 2019) és a hagyományok okán pedig részben szegregáltak (nem csak a roma-nem roma dimenzió mentén, hanem azon belüli és túli csoportok között is). Óvodai szegregációról intézményi szinten az új kategóriák szerint sem találtunk nyilvános adatot, a legfrissebb forrás az utolsó, 2011-es kerületi közoktatási esélyegyenlőségi terv (Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefváros Önkormányzata 2011). Eszerint az akkori 12 óvodából háromban (Csobánc u. 5, Dankó u. 31, Koszorú u. 14-15) a 26%-ot is meghaladta a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya, négyben (Vajda Péter u. 37, Bláthy Ottó u. 35, Somogyi Béla u. 9-15, Rákóczi út 15,) viszont 5% alatt maradt ugyanez az arány (1. táblázat). Mindezt súlyosbítja, hogy interjúink szerint az elit szülők gyakran elviszik gyerekeiket a kerületből más önkormányzati óvodákba, vagy magán- vagy munkahelyi óvodába adják gyerekeiket.

1. táblázat – Hátrányos Helyzetű (HH) és Halmozottan Hátrányos Helyzetű (HHH) gyermekek aránya a józsefvárosi óvodákban

Intézmény	2010/2011 OM statisztika*		
	Gyermekek létszáma	HHH létszám	HHH arány
Várunk Rád Napközi Otthonos Óvoda	86	25	29,1%
GYEREK_VIRÁG Napközi Otthonos Óvoda	155	12	7,7%
Hétszínvirág Napközi Otthonos Óvoda	86	13	15,1%
Katica Bölcsőde és _Napközi Otthonos Óvoda	144	7	4,9%
KINCSKERESŐ Napközi Otthonos Óvoda	96	4	4,2%
Koszorú Napközi Otthonos Óvoda	80	24	30,0%
Mesepalota Napközi Otthonos Óvoda	117	4	3,4%
Napsugár Napközi Otthonos Óvoda	87	23	26,4%
Pitypang Napközi Otthonos Óvoda	95	5	5,3%
Százsorszép Napközi Otthonos Óvoda	139	21	15,1%
Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda	156	24	15,4%
TÁ-TI-KA Napközi Otthonos Óvoda	123	1	0,8%
Napraforgó Napközi Otthonos Óvoda Tolnai L. u 7-9	94	13	13,8%
Összesen	1458	176	12,1%

* A 2010/2011-es HH, illetve HHH szabályozáshoz képest a szabályozás változott 2013-ban (Fogalomjegyzék)

- Az interjúalanyaink szerint a családsegítő, a gyermekvédelem és a védőnői szolgálat messze nem elégséges kapacitással és aktivitással vesz részt a leghátrányosabb helyzetű gyermekek problémáinak kezelésében. Egy interjúnkban a

gyermekvédelemmel kapcsolatban hangzott el: „annyira túl vannak terhelve, hogy semmi nem teljesül abból, ami a protokolljukban van.”

Az intézményrendszer immár államosított része, a KLIK által adminisztrált, autonómiájuktól nagyrészt megfosztott, józsefvárosi beiskolázási körzettel bíró *általános iskolák* évtizedek óta próbálják megoldani a társadalmi és szülői igények és a pedagógusi kapacitások, a szabályok és a gyermekek összetétele közötti akut feszültségből fakadó kihívást.

Ez az állami oktatásügy jelentette gúzs, a vele járó autonómia- és forráshiány mellett szinte lehetetlen feladatot jelent, ami évtizedek óta újratermeli a VIII. kerületi általános iskolák szegregáció-hierarchiáját. Ami a roma gyerekek *intézmények közötti szegregációját* illeti, azt az iskolák diszfunkcióját (a kompetencia-mérésen szövegértésben alapszintet sem elérő tanulók aránya) illusztráló táblázat ragadja meg:

2. táblázat – Az országos kompetenciamérés szerint a szövegértési teszten a 2010-től használt skála szerinti alapszintet el nem érő tanulók aránya 2013-ban

Intézmény	6. osztály	8. osztály
Lakatos Menyhért Józsefvárosi Általános Művelődési Központ Általános Iskola	68,8	100,0
Németh László Általános Iskola	50,0	72,3
Deák Diák Általános Iskola	7,9	45,9
Losonci Téri Általános Iskola	41,9	36,2
Molnár Ferenc Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola	9,5	32,2
Vajda Péter Ének-zenei Általános és Sportiskola	38,5	28,6
országos átlag	25,3	35,9

forrás: Országos Kompetencia-mérés FIT-jelentés 2013 évre

- A hierarchia alján az intézménybezárások után is újratermelődő két, a bíróság által is szegregáltak (Belső-Pesti Tankerületi Központ 2019) nyilvánított iskola, a Németh László és a Lakatos Menyhért áll.
- Egyfeljebb a szegregáció + teljes *white flight* határán egyensúlyozó, vagy annak kézzelfogható veszélyétől rettegő, deszegregálni vágyó, különböző intézményi, pedagógiai megoldásokkal próbálkozó, interjúink szerint az *intézményen belüli szegregációtól* (részben) érintett két szigetintézmény, a Losonci téri és a Deák Diák Iskolák állnak.
- még egyfeljebb pedig a magasabb státuszú szülők gyermekeit oktató, az iskolán belüli szegregáció problémájától szintén nem érintetlen tisztviselőtelepi Vajda Péter és a belső-józsefvárosi Molnár Ferenc iskolák állnak, ahol, különösen az utóbbiban, a versenytársnak más, könnyen elérhető városrészek (elsősorban a kevesebb körzetes gyermekkel bíró V. és VII. kerület) jelesebb iskoláit tekintik.
- A hierarchiában mindezek felett helyezkedik el a fővárosi beiskolázású, hiperszelektív, szinte minden rangsorban⁴ az ország legjobbjai között nyilvántartott Fazekas Mihály Gimnázium általános iskolája.

⁴ https://eduline.hu/kozoktatas/20190520_kiemelkedo_teljesitmenyu_altalanos_iskolak

3. táblázat – Hátrányos Helyzetű (HH) és Halmozottan Hátrányos Helyzetű (HHH) gyermekek aránya a józsefvárosi általános iskolákban

Intézmény	2010/2011 OM statisztika*		
	Tanulók létszáma	HHH létszám	HHH arány
Deák Diák Általános Iskola	391	61	15,6%
Józsefvárosi Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Központ és Általános Iskola	72	17	23,6%
Lakatos Menyhért Józsefvárosi Általános Művelődési Központ Általános Iskola	124	22	17,7%
Lakatos Menyhért Józsefvárosi Általános Művelődési Központ gimnázium	108	6	5,6%
Losonci Téri Általános Iskola	597	152	25,5%
Németh László Általános Iskola	295	103	34,9%
Práter Általános Iskola	224	78	34,8%
Molnár Ferenc Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola	485	103	21,2%
Vajda Péter Ének-zenei Általános és Sportiskola	474	58	12,2%
Összesen	2770	600	21,7%

* A 2010/2011-es HH, illetve HHH szabályozáshoz képest a szabályozás változott 2013-ban (Fogalomjegyzék)

Minden interjúnk, konzultációnk és a szakirodalom (pl. Neumann és Zolnay 2008) is arra mutat, hogy az itt újra és újra kialakuló általános iskolai roma szegregációt pusztán a Józsefváros földrajzi keretein belül, a kerületi beiskolázási körzetek átszabásával még a fenntartó KLIK sem tudná megoldani – annak legalább is a belpesti kerületek, de leginkább az egész főváros együttműködését igényli. Ennek oka az, hogy a múltban a szegregálódó iskola bezárása és a tanulók átkörzetesítése egy másik iskolához jellemzően egy újabb iskola szegregálódását eredményezte. A szegregációt nem vagy csak ideig-óráig megszüntető iskolabezárásokban közös, hogy nem vált minden szereplő érdekeltté a szegregáció megszüntetésében, volt, ahol valójában csak létszámproblémákat próbáltak orvosolni vele (Pesterzsébet; Kecskemét), volt/van, ahol egyértelműen külső hatásra történik (Kaposvár). Ezért ezeken a helyeken voltaképpen az iskolabezárásnál egyáltalán nem volt szempont, hogy utána mi történik, ezért nagyon hamar újratermelődött/termelődik egy másik intézményben ugyanaz a szegregáció.

A tankerületi KLIK-nek egyelőre, úgy véljük (a két iskolával kapcsolatban bíróság által is megállapított) (vö. Belső-Pesti Tankerületi Központ 2019) szegregációs gyakorlatra nagyrészt csak a fenntartó jó szándékát demonstráló, de pusztán tüneti kezelést jelentő, a bíróság számára dokumentálható, de strukturális javulást nem ígérő megoldásai vannak.

A Józsefvárosban egy sor, részben az állam, részben az önkormányzat, részben az adományozók által finanszírozott, *civil szervezet* igyekszik segíteni a szülőket és a gyermekeket. Ezek az értékes, gyakran rendkívül elkötelezett, de a gyorsan cserélődő vezetőktől, a forrásoktól és a rájuk nehezedő, szakmai feladatoktól függően változó minőségű és intenzitású munkát végző, egymással csak esetlegesen koordináló, szakmai-módszertani szempontból nem minőségbiztosított szervezetek ma csak kis részben tudják enyhíteni az intézmények és a szülők terheit. Mint ilyenek pedig, részben a szegregált intézményrendszer

egyfajta szelepeként működnek – ahogy az egyik interjúalanyunk fogalmazott: „*a Némethben meg a Lakatosban is az a mondan, hogy ha még itt se tudod megállni a helyed, akkor mehatsz a Kesztyűgyárba magántanulónak.*”

A Józsefvárosban más, hasonló jellegű társadalmi egyenlőtlenségeket kezelni igyekvő önkormányzatokhoz képest, elképesztően magas számban működnek potenciális erőforrást jelentő egyéb, az oktatást segíteni képes intézmények, köztük is elsősorban a fővárosi beiskolázású középiskolák, egyházi intézmények, egyetemek és kulturális intézmények. Ezek bevonása a kerületi oktatáspolitikai kihívások bevonásába (gyakornokok, kirándulások, múzeumpedagógia, stb.) óriási, nagyrészt kihasználatlan lehetőséget jelent.

AZ ÖNKORMÁNYZAT SZEREPE AZ ELMÚLT KÉT CIKLUSBAN

Interjúink szerint az önkormányzat, az intézményekkel és a megszerveződő szülőkkel konfliktusokat generáló óvodaösszevonáson, az óvodákban bevezetett 13. havi béren, az óvodák és az iskolák *ad hoc* segítségével (Karácsony Sándor Közalapítvány, tornaterem-felújítások a Magyar Kézilabda Szövetség támogatásával) túl, nem tekintette prioritásnak ezt a területet. A kerületvezetés top-down kommunikációja, az Önkormányzat figyelmében, kapacitásában, hozzáértésében észlelt hiány, illetve az óvodák esetén a voluntarista, indokolatlannak érzett összevonás a megkérdezettekben nem hagyott jó nyomot. Több megkérdezett úgy érezte, az Önkormányzat hasonló civil szervezetek közül szívesebben és nagyvonalúbban támogatta a középosztályt, mint a hátrányos helyzetűeket segítők.

Az oktatási szegregáció kérdése ugyan társadalmi súlyánál fogva formálisan (jellemzően intézményvezetői vagy ellenzéki képviselőtestületi tagi előterjesztésben) az elmúlt két ciklusban többször felkerült a képviselőtestület, különböző bizottságai ill. az akkor még önkormányzati fenntartású iskolák vezetői megbeszélésének napirendjére⁵, de a kerületvezetés érdemben nem bolygatta meg a kérdést.

Az új önkormányzati vezetés a Karácsony Sándor Közalapítvánnyal és az óvodai 13. havi bér nivellált és késleltetett kifizetésével kapcsolatos friss intézkedéseiről időzítési okból nem tudtuk kérdezni interjúalanyainkat.

IV. POLICY ALTERNATÍVÁK

Milyen fő beavatkozási irányok merülnek fel az önkormányzat vezetése számára, melyek javíthatják a hátrányos helyzetű gyermekek és családjuk életésélyeit az életük első 18 évében?

Alább először bemutatunk három, viszonylag élesen különváló intézkedési irányt (összpontosított iskolai antiszegregációs erőfeszítés; deszegregáló szigetiskolák támogatása; az óvodák és a bölcsődék deszegregálása és megerősítése), azok általunk vélt fő előnyeivel és hátrányaival, majd sorra vesszük a konkrét intézkedési lehetőségeket, jelezve, hogy azok

⁵ Néhány kiemelt példa: megbeszélés a kerületi iskolák kompetenciamérési eredményeiről az iskolaigazgatók, a polgármesteri hivatal illetékesei és humán bizottsági tagok részvételével – 2011. szeptember; dr. Révész Márta képviselői kérdése a képviselő-testületi ülésen – 2014. március 5.; Komássy Ákos képviselői kérdése a képviselőtestületi ülésen – 2014. május 3.; Sántha Péterné alpolgármester előterjesztése a Városgazdálkodási és Pénzügyi Bizottság ülésén – 2018. április 16.

melyik irányhoz hogyan illeszkednek. E három irány viszonya nem teljesen vagylagos (az I és II javaslat viszonya az), de azok markánsan különféle politikai, társadalmi és költségvetési implikációkkal bírnak. Olyan megoldásokat, melyek egyáltalán nem küzdenek az iskolai szegregáció ellen, hanem azokra építenek (pl. specifikusan teljesen szegregált iskolákra kidolgozott pedagógiai programok adaptálása) itt nem tárgyalunk.

I ÖSSZPONTOSÍTOTT ISKOLAI ANTISZEGREGÁCIÓS ERŐFESZÍTÉS

Misszió

Harc a Józsefvárost egész Budapesten leginkább érintő, túrheteren iskolai szegregációnak strukturális intézkedésekkel (iskolabezárás, a beiskolázási körzetek alapos áttekintése és szükség szerinti átalakítása, a távolabbi iskolába járás lehetőségének („busing”) megteremtése) végezhető, végleges és fenntartható felszámolásáért, a józsefvárosi roma gyerekek gettóiskolákba kényszerítésének megszüntetéséért.

A siker előfeltételei

A kormányzat elszánása az iskolai deszegregálásra (bíróági és/vagy EU-s nyomásra vagy politikai belátásból), pl. a Hódmezővásárhelyi átalakítás mintájára (Szűcs 2013).

Együttműködés a fővárossal, a többi érintett budapesti kerülettel és intézménnyel, KLIK-el.

Mi szól mellette?

- Egy elvszerű, országos politikát is érintő, szakpolitikailag jól indokolható baloldali álláspont,
- mely az elszánáson, érveken, terveken és a jogvédők támogatásán túl, csak akkor igényel költségvetési erőforrásokat, ha valóban nyílik tér a változtatásra.
- Az iskolabezárással is járó intézményi szegregáció tartós sikeréhez egy sor feladat sikeres megoldása szükséges, melyeknek egy részében tud szerepet vállalni az önkormányzat:
 - Fontos, hogy az iskola körzeteit, feladatait ne egy iskola örökölje, hanem minimum 3 iskola között, méltányosan osszák el (tanárokat és gyerekeket egyaránt).
 - A befogadó iskolákba plusz pedagógiai asszisztensi státuszok szükségesek, a beilleszkedést iskolapszichológus kísérje. A befogadó iskolákba a szülőkkel kapcsolatot tartó mediátorokat kell helyezni.
 - Fontos a szülők folyamatos tájékoztatása, és hogy legyen lehetőségük választani az iskolák között.
 - Felmenő rendszerű megszüntetés kontra egyszerre megszüntetés: a felmenő rendszerű megszüntetésnek a felsőbb osztályos gyerekek és a tanárok is kárvallottjai lesznek. A felső tagozatos osztályokat érdemes egyben, az osztályfőnökkel együtt áthelyeztetni másik iskolába (ld. Hódmezővásárhely)

- Közlekedés: a szülőket és a gyerekeket támogatni kell a távolabbi körzeti iskola elérésével, a gyerekeknek és egy kísérőnek bérlet.
- A gyerekek elosztását központilag (igazgatói grémium) kell koordinálni, és nem szabad az iskolákra bízni. A testvéreknek, unokatestvéreknek legyen lehetősége ugyanabba az iskolába iratkozni, akkor is, ha esetleg nem ugyanoda vannak bejelentkezve. Előre fel kell készülni arra a helyzetre, hogy a nagyobb rokonsági hálózatok egy-egy iskolát preferálnak, és így újra előáll a szegregáció egy következő iskolában. Emiatt folyamatosan monitorozni kell a beiskolázást, a szülőket tájékoztatni a lehetőségekről (pl. tagozatok). Fontos a befogadó iskolán belüli szegregáció elkerülése.

Mi szól ellene?

- Az intézkedés az EMMI-n és a KLIK-en múlik, és nem deklarált, de jól látható tény, hogy (még?) nincs kormányzati akarat ilyen átalakításokra. (Fejes és Szűcs, 2014). A tankerület és a IX. kerületi vezetés között 2020. január-februárjában kibontakozni látszó konfliktus⁶ a tankerület és a frissen megválasztott, ellenzéki kerületvezetések viszonyára konkrétan is árnyat vet.
- Ha lenne, sem várható, hogy az átalakítás más érintett kerületekben (köztük a kormánypárti V.-ben, ahol az iskoláknak egyébként is elszívó ereje van a kerületi, magasabb státuszú szülők gyerekei felé) támogatásra találna.
- Ezért könnyen egy pusztán retorikai-politikai, direkt közjónövelő hatás nélküli torzó maradhat.
- A deszegregáció mellett nem elkötelezett polgárok támogatására aligha számíthat.
- A kevésbé kompromisszum-orientált álláspont megnehezítheti vagy ellehetetlenítheti a KLIK-kel, az iskoláival és más, államtól függő intézményekkel való bármiféle együttműködést.
- Hitelességével kapcsolatos támadási pont lehet, ha a Józsefváros saját intézményei (óvodák) a szegregáció jeleit mutatják (ld. fenn).

Mivel jár? (beavatkozások a lenti táblázatban)

5; 6; 9; 13; 14; 15; 16; 17

Erőforrások

Viszonylag kevés költségvetési pénz, de sok politikai elszánást, konfliktust igénylő stratégia

Indikátorok

Józsefvárost érintő iskolai szegregációs mutatók

II DESZEGREGÁLÓ SZIGETISKOLÁK TÁMOGATÁSA

⁶ <http://bit.ly/2uXcUrL>

Misszió

A heterogén területi beiskolázással dolgozó, de nem teljesen szegregált és kiégett pedagógusokat foglalkoztató józsefvárosi általános iskolák megerősítése, és sikeres, integrált mintaiskolákká formálása pályázaton elnyerhető, hosszú távú támogatási, fejlesztési, kapacitásnövelő csomag felajánlása útján.

A siker előfeltételei

Az EMMI/KLIK/Tankerület nem tiltja meg vagy lehetetleníti el a részvételt, sőt, partnerként viselkedik.

Az iskola vezetésének és tanári karának + a szülők elkötelezett részvétele.

Az iskolát érintő *white flight* és a pedagógusok kiégése nem éri el azt a szintet, amit már legtöbb támogatással és pedagógiai segítséggel sem lehet kompenzálni.

Mi szól mellette?

- Országosan is demonstratív intézményi sikertörténetet (sikeres integráló állami iskola az állami mellett önkormányzati forrásokból) lehet vele teremteni
- Az I. alternatívánál lényegesen nagyobb a *win-win* együttműködés esélye a Tankerülettel

Mi szól ellene?

- A hatás iskolára lokalizált, ezért relatíve kicsi, és, *by design* nem éri el a teljesen szegregált iskolákba kényszerülő gyerekeket.
- Elkerülhetetlenül jogos irigységet kelt a többi iskolában és (magában) az Önkormányzat saját intézményeiben (óvodák, bölcsődék).
- A szándékok torzulhatnak, hiszen fenntartói döntési helyzetben ezekkel az iskolákkal kapcsolatban továbbra is a Tankerület marad.

Mivel jár? (beavatkozások a lenti táblázatban)

5; 6; 8; 10; 11; 12; 13; 14; 16; 17

Erőforrások

Jelentős költségvetési források elkötelezését igényli, több évre előre + dedikált figyelmet.

Indikátorok

Az érintett iskolák diákjainak kompetenciamérési és lemorzsolódási mutatói, ill. verseny- és továbbtanulási eredményeik.

III SAJÁTHÁZ-ELŐTT SEPRÉS: AZ ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEK (ÓVODÁK ÉS BÖLCSŐDÉK) DESZEGREGÁLÁSA ÉS MEGERŐSÍTÉSE

Misszió

A józsefvárosi óvodák fokozatos deszegregálása (az egyesítés által lehetővé tett) beóvodázási gyakorlatra való ösztönzéssel + tudatos fejlesztéssel + a szegregációnak potenciálisan áldozatul eső, iskolakezdő óvodások szüleinek tudatos felkészítése az iskolaválasztás buktatóira, párhuzamosan a HR kapacitáshiányok orvoslásával, bérpótlék v. ekvivalens juttatások útján.

A siker előfeltételei

A *white flight* és a konfliktusok csak akkor kerülhetők el, ha ezt az intézkedést az óvodák szakmai önállóságának helyreállítása és támogatása, kapacitásainak feltöltése (betöltetlen állások bérpótlékkal való betöltése) és fokozott elismerésük egészíti ki: a betöltetlen státuszok ma szinte lehetetlenné teszik azt, hogy a pedagógusok munkaközösségi megbeszéléseken, továbbképzéseken, intézményen kívüli programokon vegyenek részt.

Mi szól mellette?

Hatáskörileg erre az önkormányzatnak, mint fenntartónak széles körű lehetősége van.

A szakirodalom szerint a gyermekek fejlődésében az első hat életév döntő fontosságú. (Volante et al 2019)

Mi szól ellene?

A szegregáció a bölcsődékben és óvodákban még elfogadottabb (lakóhelyi, kényelmi szempontok előtérbe kerülése), mint az iskolákban.

A jó szándékú fenntartói, politikai céltételezés is rossz vért szülhet az intézményekben és a szülőknél.

Mivel jár? (beavatkozások a lenti táblázatban)

1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 11; 13; 16; 17

Erőforrások

A kapacitáshiány mértékétől és a szakmai segítségnyújtás mértékétől függően jelentős költségvetési eszközök, humán fejlesztés.

Indikátorok

Beóvodázási, szülői elégedettségi, beiskolázási statisztikák, intézményi kapacitásmutatók.

BEAVATKOZÁSOK

Itt táblázatos formában mutatjuk be a felmerült beavatkozásokat, jelezve, azok melyik fenti alternatívába hogyan illeszkednek. A költségvetési nagyságrendeknél fontos felidézni, hogy, amíg a közoktatás önkormányzati fenntartásban volt, a kerület százmilliókkal többet költött oktatási intézményeire, mint amennyi címkézett támogatást kapott rájuk a központi költségvetéstől.

4. táblázat – Felmerült beavatkozások

Szor- szám	Beavatkozás leírása	Melyik alternatíva(k)at szolgálja?	Költségve- tési nagyság- rend (millió HUF/év)	Politikai tőke és időráfordítás- költség	Várt társadal- mi haszon	Siker időho- rizontja
1	Óvodák közötti deszegregációs intézkedések	III	0-10M	Jelentős	Jelentős	3-5 év
2	Óvodák hiányzó HR kapacitásainak felmérése, majd megteremtése bérpótlékkal, szolgálati lakással vagy lakásbérleti támogatással, parkolóhelyel	III	80-150M	Csekély	Jelentős	szinte azonnal
3	Óvodák szakmai minőségfejlesztése, különös tekintettel a szülőknak nyújtott beiskolázási felkészítésre; az elvileg létező munkaközösségek felélesztése és működtetése	III	0-15M	Jelentős	Jelentős	fokozatos
4	Bölcsődék fejlesztése (+ deszegregációs megfontolások érvényesítése)	III	?	?	?	néhány év
5	Családsegítő és a gyermekvédelem munkájának javítása és megerősítése	I+II+III	10-30M	Csekély (menedzsment- figyelem)	Jelentős	fokozatos
6	Védőnői szolgálat megerősítése és a szegregációhoz köthető problémákra való érzékenyítése	I+II+III	?	?	?	fokozatos
7	Bizalmi viszony kiépítése és fenntartása és rendszeres kommunikáció az önkormányzat intézményeivel (óvodák, bölcsődék)	III	0	Időráfordítás	Attól függ	gyors
8	Bizalmi viszony kiépítése és fenntartása és rendszeres kommunikáció iskolákkal	II	0	Időráfordítás	Attól függ	gyors
9	Támogatás az antiszegregációs jogvédőknek (ill. akár saját jogász alkalmazása)	I	1-10M	Csak politikai veszélyek	Attól függ	lassú
10	Kritériumokhoz kötött támogatás az oktatást, iskolaválasztást segítő, hátrányokkal közvetlenül vagy közvetve foglalkozó, vagy a szülőket segítő civil szervezeteknek (tanodák, biztos kezdet)	II+III	1M-40M	Adminisztrációs és időráfordítás	Jelentős	gyors
11	A kerületben található egyéb stakeholderek bevonása a feladatok megoldásába	II+III	0	Jelentős adminisztrációs és időköltség	Jelentős	fokozatos
12	Támogatás kiválasztott (heterogén meritésű, nem szegregáló) iskoláknak: fejlesztőpedagógusi, pedagógus-asszisztensi státuszok, pénz, hospitálási lehetőségek, tanulmányutak	II	20M- 40M/iskola	Adminisztrációs költség és a nem kedvezményezettektől jövő nyomás	Limitált (iskolára lokalizált – siker esetén demonstrációs hatás)	fokozatos
13	Kisösszegű, gyorsan megítélt, rugalmas támogatási formák az oktatási stakeholderek széles körének, amennyiben az antiszegregációs célokat szolgál	I+II+III	1M-10M	Adminisztrációs feladat	limitált	gyors

14	Irodai+logisztikai kapacitás (pl. furgon) (oktatási NGO-knak, pályázati alapon)	I+II	? (ingatlan)	Adminisztratív feladat	limitált	gyors
15	BKV-bérllet szegregált iskolák körzeteiből máshova felvett HHH-s gyerekeknek	I	?	Némi adminisztratív feladat + politikailag népszerűtlen lehet	limitált	gyors
16	Évente díjak kiváló (+integráló) kerületi pedagógusoknak	I+II+III	0,5M-4M	Lebonyolítás adminisztratív terhe	limitált (morál-javító)	gyors
17	Szakmai munkacsoportok felállítása és működtetése intézmények (bölcsőde/óvoda/ált.isk/középisk. közti átmenetek szakmaiságának erősítése (a résztvevő pedagógusoknak kompenzáló munkaidő-kedvezményel)	I+II+III	2-6M	A megszervezés és fenntartás adminisztratív terhe	közvetett, jelentős	fokozatos

Mindezeknek az előkészítéséhez és lebonyolításához az önkormányzat részéről szükséges lesz

- egy legalább félállású, saját, dedikált oktatáspolitikai szakreferensre,
- az önkormányzat oktatással és ahhoz csatlakozó területekkel foglalkozó szakapparátusának megerősítésére,
- a megcélzott területeken a beavatkozásokat megalapozó további, célzott kvantitatív és kvalitatív kutatásokra.

A fentiek természetesen pusztán címszavakkal azonosított beavatkozási irányok – minden egyes beavatkozás esetén egy sor, egymással és potenciálisan a többi beavatkozással is összefüggő részfeladat merül fel. Illusztráció gyanánt két rövid felsorolás. Véleményünk szerint a fenti 2. és 3. beavatkozásnak biztosan tartalmaznia kell a következő részintézkedéseket, -feladatokat:

2. Beavatkozás: Óvodák hiányzó HR kapacitásainak felmérése, majd megteremtése bérpótlékkal, szolgálati lakással vagy lakásbérlési támogatással, parkolóhellyel – részfeladatok

A kerületi óvónők munkaügyi adatainak, korösszetételének, a demográfia meghatározta keresletnek, az állami szabályozási változtatásokból következő igényeknek, az elmúlt évek fluktuációjának elemzését, kérdőíves vizsgálatot, a fővárosi szakmai munkaerőpiac (magánóvodák, családi napközik, más, óvodapedagógusi végzettséggel betölthető munkakörök) felmérését, beleértve a más önkormányzatok megismerhető idevágó intézkedéseit és terveit is, mindezt munkakörönként.

A potenciálisan az önkormányzat által nyújtható természetbeli támogatások (bérlakás, parkolási kedvezmény, képzések, stb.) és a fizetéskiegészítés közötti informált választáshoz szükséges preferenciák és önkormányzati-költségvetési megfontolások áttekintését.

Annak vizsgálatát, hogy más, fent javasolt beavatkozások, melyek az óvodapedagógusok vagy az intézményvezetők aktív túlmunkáját igénylik (1., 3., 17.) milyen további HR-kapacitásigényeket/munkaerő-kedvezmény igényeket támasztanak.

Szükséges egy, a bérpótlék és egyéb juttatások költségvetési-jogi formájának megválasztását előkészítő elemzés is.

Mindezek figyelembevételével többéves, a kontingenciákkal is számoló, több évre szóló önkormányzati költségvetési javaslato(ka)t kell megfogalmazni.

3. Beavatkozás: Óvodák szakmai minőségfejlesztése, különös tekintettel a szülőknek nyújtott beiskolázási felkészítésre; az elvileg létező munkaközösségek felélesztése és működtetése – részfeladatok

Az óvodák egyesítése nem változtatott azon a helyzeten, hogy a pedagógiai tapasztalatok megosztásában, kölcsönös reflektálásában, a jó gyakorlatok elterjesztésében túl nagy szerepet játszanak az informális mechanizmusok, és különösen az óvodák közötti tudásmegosztásnak kevés szervezett csatornája van. Ezek közül a legfontosabbak a munkaközösségek, melyek tematikájába és szervezési feltételibe a fenntartó nem gyakorol beleszólást. Így egyfelől nem tudja ezzel az eszközzel befolyásolni, frissíteni az óvodák szakmai működését, másfelől nem vállal felelősséget, amennyiben a munkaközösségek működése előtt leküzdhetetlen akadályok tornyosulnának - például nincs forrásuk külső szakértő bevonására, vagy a munkaerőhiány (ld. a 2. beavatkozást!) következtében a munkaközösség tagjai nem tudnak részt venni a foglalkozásokon. A fenntartó beavatkozásának első szakasza ezért a meglévő munkaközösségek szakmai programjának és szervezési feltételének két külső óvodai szakértő bevonásával való áttekintésével indulna.

Ezek után a munkaközösségek következő évének programját úgy jelölnék ki, hogy a szakértőkkel megerősített fenntartónak és a tagóvodavezetőknek egyaránt lehetőségük legyen témákat behozni, és a végleges program kialakításánál lehetőleg az óvodapedagógusok körében folytatott online szavazás is szerepet játsszon.

A foglalkozások idejét úgy kell megszervezni, hogy minden érdeklődő eljuthasson rá, ez valószínűleg munkaidő utáni időpontot jelent, amit a vonzó program és a vonzó helyszín kompenzálhat, esetleg az óvodáknak adott éves eszköz- és egyéb támogatásával is összeköthető.

A munkaközösségek között érdemes meghirdetni pályázatot pilot jellegű fejlesztési programok kidolgozására, amelynek két győztes programjának kidolgozói számára prémiumot, és a javaslat megvalósításához a következő évben eszközök rendelkezésre bocsátását ígérheti a fenntartó. Ezekbe az érintett kerületi intézmények (önkormányzati vagy állami fenntartású) munkatársai is bevonhatók, például az óvoda-iskola átmenetnek az iskolaérettségi vizsgálat átalakítása óta a pedagógusok érdeklődésének középpontjában álló témájába alsó tagozatos tanítókat, ehhez a nagy érdeklődés miatt talán a tankerület támogatására is számíthat az önkormányzat (lásd még 17. számú Szakmai munkacsoportok felállítása és működtetése intézmények közti átmenetek szakmaiságának erősítése beavatkozást is).

V. STAKEHOLDEREK ÉS BEVONÁSUK

5. táblázat – Stakeholderek és bevonásuk

Csoport	Prioritás	Megszólításuk módja	Megszólításuk célja
Jogvédők, roma aktivisták	1.	Informális, több órás találkozók, elején Pikóval, ha megy	Meghallgatni őket: mire várnak az Önkormányzattól, mire figyeljen, mire számítson a kerületvezetés. Elmondani nekik, mik a választott fő policy súlypontjaid és miért és kérni a segítségüket. Támogatásuk kikérése. Tisztázni, hogyan fogsz kommunikálni velük: rendszeres (félévenkénti?) találkozók, az alpolgármester e-mail elérhetése, fogadóórája stb.
Önkormányzati fenntartású intézmények (tagóvodák, felelős alpolgármesterrel közösen v. egyeztetve: bölcsődék, védőnői szolgálat, stb.)	2.	Szívélyes körlevél, majd egyenként végiglátogatni őket, találkozó a beosztott dolgozókkal is, de főképp a vezetővel. Azután, ha nincs köztük nagy konfliktus, elsősorban rendszeres, csoportos találkozó a vezetőkkel.	Meghallgatni őket: mint fent. Jelezni, velük kapcsolatban mik az önkormányzat vezetésének választott fő policy súlypontjai (önállóság, deszegregálás, fejlesztés) és részletek kitalálásában a segítségük kikérése. (Ígérni csak olyat, amit meg is lehet valósítani)
Iskolavezetők (Tankerületnek jelezve)	3.	Egyenként végiglátogatni őket, elsősorban négy szemközti találkozók az intézmények vezetőivel	Meghallgatni őket: mint fent. Ha eldőlt a fenti I v II kérdése, az irányt jelezni. Ha II, vázolni és kérni konkrét igényeket akár.
Oktatási civil szervezetek, tanodák, biztos kezdet, helyi egyházi intézmények	4.	Őket meg lehet hívni csoportos találkozóra is: bemutatkozó beszélgetés, majd rendszeres (félévente-évente) hasonló találkozó	Rövid, óvatos expozé az önkormányzat vezetésének céljairól, majd mondják panaszait, vágyait, igényeiket.
Kerületben található független/állami kulturális, felsőoktatási, egyházi intézmények, fővárosi beiskolázású gimnáziumok	5.	Telefonon időpontot egyeztetve egyenként végiglátogatni először az első számú vezetőt, aztán ha kell, a szakvezetőt is.	Itt az önkormányzat a kérelmező, előre össze kell gyűjteni és ki kell találni, mit nyújthatnak ők: pedagógusgyakornokot, uszoda-használatot, fellépési lehetőséget, múzeumpedagógiai foglalkozást, stb.

VI. MISSIÓ-SZÖVEG JAVASLATOK

I ÖSSZPONTOSÍTOTT ISKOLAI ANTISZEGREGÁCIÓS ERŐFESZÍTÉS

Józsefváros legkiszolgáltatottabb kisgyermekének védelmében felveszi a harcot a KLIK szegregációs gyakorlatával szemben. Nem nyugszunk, amíg el nem érjük, ami a magyar és az európai bíróságok szerint is törvénytelen: hogy a magáért kiállni nem tudó, hátrányos helyzetű gyerekeket gettóiskolákba terelik, ahol nem kapják meg azt az oktatást, ami a megélhetéshez kell.

II DESZEGREGÁLÓ SZIGETISKOLÁK TÁMOGATÁSA

Azt mondják, különböző háttérű gyerekeket mindannyiuk hasznára együtt nevelni nehéz. Mi a Józsefvárosban a KLIK-kel együtt, iskoláról-iskolára haladva, a tantestületet segítve országnak-világnak meg fogjuk mutatni, hogy ezt meg lehet csinálni, és meg fogjuk csinálni, minden ott tanuló gyermek javára.

III SAJÁTHÁZ-ELŐTT SEPRÉS: AZ ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEK (ÓVODÁK ÉS BÖLCSŐDÉK) DESZEGREGÁLÁSA ÉS MEGERŐSÍTÉSE

A legtöbb egy gyermek fejlődésében az első néhány életévben dől el. A Józsefváros óvodáiban nem csak jó lesz a kisgyerekeknek, hanem ugyanolyan esélyeket kap majd minden gyerek, mint akit szülei magánóvodába küldenek.

STAKEHOLDEREK (NEM TELJES) LISTÁJA

/Ezt külön Microsoft Excel fájlban mellékeljük./

AZ ALKALMAZOTT INTERJÚ-VEZÉRFONAL ÉS AZ INTERJÚK MEGOSZLÁSA

Interjú-vezérfonal⁷

Bemutatkozás, az interjú célja

Az interjút nem adjuk át a megrendelőnek, és anonimitást biztosítunk; az oktatásügyet az interjúban tágra értelmezzük bölcsőtől diplomáig; célunk, hogy feltérképezzük, hogy mik azok a területek, ahol a legnagyobb szükség van önkormányzati beavatkozásra/segítségre.

Szakmai munka, a szervezet szerepe, tevékenysége

2.1. Kérem, mutassa be a szakmai életútját, különös tekintettel a józsefvárosi vonatkozású tevékenységekre! Mutassa be jelenlegi szervezetét/intézményét – milyen szerepet tölt be a kerület oktatási életében?

2.1. Milyen fontosabb szakmai együttműködésekben érintett az Önök intézménye, szervezete Józsefvárosban? Vannak-e fontos, kerületen kívüli szakmai kapcsolataik?

2.2.

2.2.1. Intézményi: Jelenleg milyen pályázatok futnak az intézményben? Az elmúlt 10-15 évben mik voltak a legfontosabb, legnagyobb hatású szakmai jellegű pályázatok? Mik voltak a legjelentősebb változások az intézmény életében az elmúlt 10-15 évben?

2.2.1. Civil: Mik a szervezet legfontosabb projektjei, tevékenységei? Mit tart a legnagyobb sikernek? És kudarcnak? Mik voltak az elmúlt 5-10 évben a legfontosabb változások a szervezet életében?

Józsefváros oktatásügye

3.1. Ön szerint mi a három legfontosabb kihívás, feladat ma Józsefváros oktatásügyében? Milyen rendszerproblémákat lát az óvodarendszerben illetve az általános iskolai rendszerben?

3.2. És az Ön intézménye/programja szempontjából mi jelenti a három legfontosabb feladatot az oktatásügy területén?

3.3. Mi volna a legfontosabb feladat, intézkedés az oktatási inklúzió és roma integráció terén?

3.4. Milyen igényeik, fenntartásaik vannak, és hogyan lehetne a középosztálybeli szülőket benntartani a rendszerben?

Józsefváros intézményrendszere, aktorok

4.1. Hogyan jellemezné a józsefvárosi óvodákat, általános iskolákat, mik az erősségeik, gyengeségeik? És az Önök intézményére mi jellemző ezek közül? Mik a legnagyobb problémák egyfelől a hátrányos helyzetűeket oktató, másfelől a helyi elit által előnyben részesített intézményekben?

⁷ Neumann Eszter és Berényi Eszter munkája

4.2. Kik Józsefváros oktatásügyének megkerülhetetlen szereplői? Mit érdemes tudni róluk?

Az önkormányzat szerepe a helyi oktatásügyben

5.1. Milyen segítséget, támogatás kaptak eddig az önkormányzattól? Részesülnek-e önkormányzati támogatásban, ha igen, milyen összegben és milyen célra? A jövőben mire volna igényük? Mi az, amibe viszont ne szójon bele az önkormányzat?

5.2. Ha visszagondol az elmúlt 5 évre, mi volt a legjobb és a legrosszabb önkormányzati intézkedés Józsefvárosban az oktatásügy területén?

5.3. Hogyan lehetne az önök munkájának szakmaiságán javítani, és miben nyújthatna segítséget az önkormányzat?

5.4. A kerület egyéb oktatásban érintett intézményei/szervezetei milyen segítségre szorulnak rá leginkább az önkormányzat részéről Ön szerint?

Milyen jó tanácsot adna az önkormányzatnak: mi volna az a terület, ahol kis lépésekben, eredményesen el lehetne indulni? És konkrétan a deszegregáció területén? Mi az, amit semmiképpen ne csináljon az önkormányzat?

Az interjúk megoszlása

6. táblázat – a projekt keretében elkészített Interjúk száma

Stakeholder-típus	Interjúk száma	
	személyes	telefonos
Óvodavezető	2	1
Alt. Isk. vezető	2	0
Egyéb okt. int. Vezető	1	0
Helyben aktív NGO dolgozója	1	1
Kívülről rálátó, egyéb szakember	2	4

ALAPFOGALMAK

szelekció	Valamilyen szempontok szerint a tanulók különböző intézménytípusokba, oktatási programokba irányítása - Magyarországon ez az indokolhatónál korábban kezdődik, és erősen összefügg a tanulók családjának társadalmi-gazdasági pozíciójával és az ebből fakadó érdekérvényesítő képességével. A különböző családi háttérű tanulók e korai szelekciót követően gyakran eltérő minőségű oktatási szolgáltatásokban részesülnek
szegregáció – etnikai szegregáció (Fejes 2018) szelektivitás – szegregáció (Radó 2018)	A szelekció nem roma és roma diákokat érintő szelektivitás fogalmának megkülönböztetésére használt fogalompárok
deszegregáció	Szelekciós, szegregációs folyamatok mérséklése célul tűzheti ki: <ol style="list-style-type: none">(1) a különböző társadalmi csoportok eloszlása arányos legyen az intézmények között(2) lehetőség szerint ne legyen magas a hátrányos helyzetű és a közöttük felülreprezentált roma tanulók aránya egyetlen tanulóközösségben sem
extrém mértékben szegregált iskola	2013-ig, a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanuló definíciójának később kifejtett módosításáig azok az intézmények, ahol

	<p>a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya meghaladta az 50%-ot, függetlenül a diákok etnikai háttérétől, hiszen a terminus nem etnikai alapú</p> <p>2013 után, a definíciók módosítása miatt az extrém mértékben szegregált iskola kategóriáját olyan intézményekre érdemes alkalmazni, ahol a tanulók legalább fele hátrányos helyzetű.</p>
<p>gettóiskola (Havas 2008)</p> <p>szegregáló és gettósodó intézmény (Fejes, 2018; Neményi, 2018)</p>	<p>azok az intézmények, ahol a cigány származású tanulók aránya valószínűsíthetően meghaladja az 50%-ot</p> <p>iskolák, ahol a hátrányos helyzetű, illetve roma tanulók aránya meghaladja a 30%-ot</p>
<p>hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű 2013-ig (közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény 121.§. § (1) 14. pont - - Hatálytalan 2013. szeptember 1-je óta)</p>	<p>Hátrányos helyzetű gyermek, tanuló: Az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította;</p> <p>E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló,</p> <ul style="list-style-type: none">• akinek a szülője legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen<ul style="list-style-type: none">- óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában- tanuló esetében a tankötelezettség beállításának időpontjában• akit tartós nevelésbe vettek
<p>hátrányos helyzetű 2013-tól (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról III. Fejezet Védelembe vétel A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása 67/A. §)</p>	<p>(1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:</p> <p>a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,</p> <p>b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,</p> <p>c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.</p>
<p>halmozottan hátrányos helyzetű 2013-tól (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról III. Fejezet Védelembe vétel A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása 67/A. §)</p> <p><i>white flight</i></p>	<p>(2) Halmozottan hátrányos helyzetű</p> <p>a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,</p> <p>b) a nevelésbe vett gyermek,</p> <p>c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.</p> <p>Az amerikai oktatásszociológiai szakirodalomban arra a jelenségre alkalmazzák, amikor az afro-amerikai gyermekek számának növekedése hatására a fehér szülők más iskolába/intézménybe viszik át gyermekeiket.</p>

A FELHASZNÁLT IRODALOM

- A Belső-Pesti Tankerületi Központ Által Fenntartott - A Fővárosi Ítéltábla 2. PF.21.145/2018/6/I. Számú ítéletében érintett - Intézmények Deszegregációs Intézkedési Terve (2019).
- Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Program 2019-2023. (2018)
- Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Közoktatási Esélyegyenlőségi Program (2011).
- Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata. Előterjesztés a Képviselőtestület 2018. május 24. ülésére - Javaslat óvodapedagógusok többletjavadalmazására, 121/2018.
- Dhombres, Beatrice. „Fairness Policy Briefs Series”. EU Science Hub - European Commission, 2018. december 6.
- Fejes, József Balázs, és Norbert Szűcs. „Az oktatási integráció ügye a 2010-es évek végén”. In *ÉN VÉTKEM Helyzetkép az oktatási szegregációról* (Szerk: Fejes József Balázs és Szűcs Norbert). Szeged: Motiváció Oktatási Egyesület, 2018.
- jozsefvaros.hu. „Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Napraforgó Egyesített Óvoda székhely- és tagóvodáinak felvételi körzetei 2019. augusztus 01. napjától /óvodák szerint”, 2019. 01.
<https://jozsefvaros.hu/onkormanyzat/oktatasugy>.
- Neumann Eszter, és Zolnay János. „Esélyegyenlőség, szegregáció és oktatáspolitikai stratégiák Kaposváron, Pécsen és Mohácson”, Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, 2008, 112.
- Szűcs, Norbert. „A hódmezővásárhelyi deszegregációs intézkedés: az oktatási rendszer esélyegyenlőség-fókuszú komplex átszervezése”. In *A szegedi és hódmezővásárhelyi deszegregációt támogató Hallgatói Mentorprogram Öt év tapasztalatai* (szerk.: Fejes József Balázs és Szűcs Norbert), BELVEDERE., 58–70. Szeged, 2013.
- Varga, Júlia, szerk. *A közoktatás indikátorrendszere 2019*. KRTK, 2019.
https://www.mtaki.hu/wp-content/uploads/2020/01/A_kozoktatas_indikatorrendszere_2019.pdf.
- Volante, Louis, Sylke V Schnepf, John Jerrim, és Don A Klinger. „Socio-Economic Background and Educational Inequalities”, Science for Policy Briefs, 2019, 4.